

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 15ης Οκτωβρίου 2015 *

«Προδικαστική παραπομπή — Υπάλληλοι — Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων — Άρθρα 73, 78 και 85α — Τροχαίο ατύχημα — Εθνικό δίκαιο που καθιερώνει σύστημα αντικειμενικής ευθύνης — Υποκατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Έννοια του “υπεύθυνου τρίτου” — Αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ένωσης — Έννοια που εμπερικλείει οποιοδήποτε πρόσωπο υποχρεούται, βάσει του εθνικού δικαίου, να ανορθώσει τη ζημία την οποία υπέστη το θύμα ή οι εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα — Παροχές που δεν βαρύνουν οριστικώς την Ένωση»

Στην υπόθεση C-494/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Βέλγιο) με απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Νοεμβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Ευρωπαϊκή Ένωση

κατά

Axa Belgium SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz (εισηγητή), πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Axa Belgium SA, εκπροσωπούμενη από την J. Oosterbosch, avocate,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους S. Vanrie και J.-C. Halleux καθώς και από την C. Pochet,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον T. S. Bohr, επικουρούμενο από τον J.-L. Fagnart, avocat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 73, 78 και 85α του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχει θεσπιστεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) 259/68 του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 1968, περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περί θεσπίσεως ειδικών μέτρων προσωρινώς εφαρμοστέων στους υπαλλήλους της Επιτροπής (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 108), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ) 781/98 του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998 (ΕΕ L 113, σ. 4, στο εξής: ΚΥΚ).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της AXA Belgium SA (στο εξής: Axa Belgium) σχετικά με την απόδοση των ποσών που κατεβλήθησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς υπάλληλό της ως ιατρικά έξοδα, ως αποδοχές που εξακολούθησαν να της καταβάλλονται και ως σύνταξη αναπηρίας, κατόπιν τροχαίου ατυχήματος στο οποίο ενεπλάκησαν η ως άνω υπάλληλος και ένας ασφαλισμένος της Axa Belgium.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«Οι υπάλληλοι, κατά την εφαρμογή του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, δικαιούνται ίσης μεταχείρισης χωρίς άμεση ή έμμεση αναφορά στη φυλή, στο φύλο, στο σεξουαλικό προσανατολισμό και τις πολιτικές, φιλοσοφικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης που απαιτούν ορισμένη οικογενειακή ή προσωπική κατάσταση.»

- 4 Το άρθρο 73 του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«1. Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται βάσει ρυθμίσεως που θεσπίζεται με κοινή συμφωνία των οργάνων των Κοινοτήτων, κατόπιν γνώμης της επιτροπής κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, ο υπάλληλος καλύπτεται από την ημέρα αναλήψεως της υπηρεσίας κατά των κινδύνων επαγγελματικών ασθενειών και των κινδύνων ατυχημάτων. Συμμετέχει υποχρεωτικά, εντός ορίου 0,1 % του βασικού του μισθού, στην κάλυψη των κινδύνων εκτός υπηρεσίας.

Οι μη καλυπτόμενοι κίνδυνοι προσδιορίζονται στη ρύθμιση αυτή.

2. Οι παροχές που εξασφαλίζονται είναι οι ακόλουθες:

[...]

β) Σε περίπτωση ολικής μονίμου αναπηρίας:

Καταβολή στον ενδιαφερόμενο κεφαλαίου ίσου προς το οκταπλάσιο του ετήσιου βασικού μισθού, υπολογιζομένου βάσει των μηνιαίων μισθών που είχαν χορηγηθεί κατά τους δώδεκα μήνες πριν από το ατύχημα.

[...]»

5 Το άρθρο 78 του ΚΥΚ προβλέπει τα εξής:

«Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 13 έως 16 του παραρτήματος VIII, ο υπάλληλος έχει δικαίωμα συντάξεως αναπηρίας, αν υποστεί μόνιμη αναπηρία, θεωρούμενη ως ολική και η οποία τον θέτει σε αδυναμία εκτελέσεως των καθηκόντων που αντιστοιχούν σε εργασία της σταδιοδρομίας του.

Εφόσον η αναπηρία προέρχεται από ατύχημα που έχει επέλθει κατά την άσκηση ή επ' ευκαιρία της ασκήσεως των καθηκόντων, από επαγγελματική ασθένεια ή από πράξη αυτοθυσίας που έχει συντελεσθεί προς δημόσιο όφελος ή από το γεγονός ότι εξέθεσε τη ζωή του σε κίνδυνο προκειμένου να διασώσει ανθρώπινη ζωή, το ποσοστό της συντάξεως αναπηρίας καθορίζεται στο 70 % του βασικού μισθού του υπαλλήλου.

[...]

Η σύνταξη αναπηρίας υπολογίζεται επί του βασικού μισθού τον οποίο θα εισέπραττε ο υπάλληλος στο βαθμό του αν ευρίσκετο ακόμη σε υπηρεσία κατά το χρόνο της καταβολής της συντάξεως.

Η σύνταξη αναπηρίας δεν δύναται να είναι κατώτερη από το 120 % του ελαχίστου ορίου διαβίωσης.

[...]»

6 Το άρθρο 85α του ΚΥΚ έχει ως εξής:

«1. Όταν ένας τρίτος ευθύνεται για το θάνατο, το ατύχημα ή την ασθένεια ατόμου που αναφέρεται στον παρόντα κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως, οι Κοινότητες υποκαθίστανται αυτοδικαίως μέσα στα όρια των υποχρεώσεών τους σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό λόγω του ζημιογόνου γεγονότος στα δικαιώματα προσφυγής του θύματος ή των εξ αυτού ελκόντων δικαιώματα κατά του υπευθύνου τρίτου.

2. Η υποκατάσταση της παραγράφου 1 καλύπτει ιδίως:

— τις αποδοχές που εξακολουθούν να καταβάλλονται στον υπάλληλο, σύμφωνα με το άρθρο 59, κατά την περίοδο της προσωρινής ανικανότητάς του προς εργασία,

— [...]

— τις παροχές που γίνονται με βάση τα άρθρα 72 και 73 και τις ρυθμίσεις που αποφασίστηκαν για την εφαρμογή τους όσον αφορά την ασφάλιση κατά των κινδύνων ασθενείας και ατυχήματος,

— [...]

— τις καταβολές συντάξεων αναπηρίας λόγω ατυχήματος ή ασθενείας τα οποία καθιστούν τον υπάλληλο οριστικώς ανίκανο να ασκήσει τα καθήκοντά του,

— [...]

3. Ωστόσο, η υποκατάσταση των Κοινοτήτων δεν καλύπτει τα δικαιώματα αποζημίωσης για ζημίες με καθαρά προσωπικό χαρακτήρα, όπως ιδίως η ηθική βλάβη, η ψυχική οδύνη καθώς και το μέρος των αποζημιώσεων για αισθητικούς λόγους ή για διαφυγούσα απόλαυση που υπερβαίνει την αποζημίωση η οποία θα είχε χορηγηθεί για τους λόγους αυτούς βάσει του άρθρου 73.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 δεν μπορούν να παρακωλύσουν την άσκηση αγωγής εξ ονόματος και εκ μέρους των Κοινοτήτων.»

Το βελγικό δίκαιο

- 7 Το άρθρο 29bis, παράγραφος 1, του loi relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs [νόμου περί της υποχρεωτικής ασφάλισης της ευθύνης από αυτοκίνητα οχήματα], της 21ης Νοεμβρίου 1989 (*Moniteur belge* της 8ης Δεκεμβρίου 1989, σ. 20122, στο εξής: νόμος της 21ης Νοεμβρίου 1989), ορίζει τα εξής:

«Σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος με εμπλοκή ενός ή περισσότερων αυτοκινήτων οχημάτων, στους τόπους που προβλέπονται από το άρθρο 2 § 1 και εξαιρουμένων των υλικών ζημιών και των ζημιών τις οποίες υπέστη ο οδηγός του κάθε εμπλεκόμενου αυτοκινήτου οχήματος, η ανόρθωση όλων των ζημιών τις οποίες υπέστησαν τα θύματα και οι εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα και οι οποίες προκλήθηκαν από σωματική βλάβη ή θάνατο, περιλαμβανομένης και της καταστροφής των ενδυμάτων, βαρύνει εις ολόκληρον τους ασφαλιστές οι οποίοι, κατά τον παρόντα νόμο, καλύπτουν την ευθύνη του κυρίου, του οδηγού ή του κατόχου των αυτοκινήτων οχημάτων. Η παρούσα διάταξη εφαρμόζεται και στην περίπτωση που οι ζημίες προκλήθηκαν εσκεμμένα από τον οδηγό.

[...]

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Στις 28 Μαΐου 2002, η M. Corrazzini, υπάλληλος της Επιτροπής, υπέστη σοβαρό τραυματισμό ως πεζή σε τροχαίο ατύχημα στο οποίο ενεπλάκη ο M. Kohaila, ασφαλισμένος της Axa Belgium. Από την αστυνομική προανάκριση που διενεργήθηκε μετά το ατύχημα αυτό δεν προέκυψε ότι ο M. Kohaila είχε υποπέσει σε παράβαση που στοιχειοθετεί πταίσμα του. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο της αστικής δίκης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 9 Στις 6 Νοεμβρίου 2003, η επιτροπή αναπηρίας της Επιτροπής έκρινε την M. Corrazzini ως πάσχουσα από μόνιμη αναπηρία θεωρούμενη ως ολική η οποία την έθετε σε αδυναμία εκτελέσεως των καθηκόντων της, με συνέπεια τη συνταξιοδότησή της στις 3 Δεκεμβρίου 2003 και τη χορήγηση, με ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2004, συντάξεως αναπηρίας κατά τις διατάξεις του άρθρου 78, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ.
- 10 Η Επιτροπή ανέλαβε τα ιατρικά έξοδα της M. Corrazzini και εξακολούθησε να της καταβάλλει τις αποδοχές της μεταξύ 28ης Μαΐου 2002 και 1ης Ιανουαρίου 2004, ημερομηνία από την οποία άρχισε να της καταβάλλει σύνταξη αναπηρίας.
- 11 Από τις 27 Ιουνίου 2002, η Επιτροπή ενημέρωσε με επιστολή την Axa Belgium ότι είχε υποκατασταθεί στις αξιώσεις της M. Corrazzini. Στις 20 Σεπτεμβρίου 2004, το ως άνω θεσμικό όργανο ζήτησε από την Axa Belgium να του επιστρέψει τα ποσά τα οποία είχε δαπανήσει για την M. Corrazzini.
- 12 Δεδομένου ότι η Axa Belgium αρνήθηκε να αποδώσει τα ανωτέρω ποσά με το αιτιολογικό ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει την ευθύνη του ασφαλισμένου της, το ως άνω θεσμικό όργανο ενήγαγε την Axa Belgium ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων στηρίζοντας το αγωγικό του αίτημα ιδίως στο άρθρο 29bis του νόμου της 21ης Νοεμβρίου 1989. Το tribunal de police de Bruxelles

[πταισματοδικείο Βρυξελλών] εξέδωσε απόφαση στις 6 Ιανουαρίου 2012 με την οποία απέρριπτε την αγωγή αυτή της Επιτροπής. Η Ένωση, εκπροσωπούμενη από την Επιτροπή, άσκησε έφεση κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του *tribunal de première instance francophone de Bruxelles*, ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, αιτούμενη να υποχρεωθεί η Axa Belgium σε καταβολή του ποσού των 392 650,14 ευρώ για ιατρικά έξοδα που κατεβλήθησαν υπέρ της M. Corrazzini, για αποδοχές που εξακολούθησαν να της καταβάλλονται όσον αφορά το διάστημα από 25 Μαΐου 2002 έως 31 Δεκεμβρίου 2003 και για σύνταξη αναπηρίας όσον αφορά το διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 2004 έως τον Αύγουστο του 2012 καθώς και να καταβληθεί κεφάλαιο ύψους 167 970,03 ευρώ για την καταβολή του επιδόματος αναπηρίας από 1ης Σεπτεμβρίου 2012.

- 13 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Axa Belgium υποστηρίζει ότι η Ένωση δεν μπορεί βασίμως να διατείνεται ότι υποκαταστάθηκε στις αξιώσεις της M. Corrazzini διότι το άρθρο 85α του ΚΥΚ προβλέπει δικαίωμα καθ' υποκατάσταση ασκήσεως αγωγής μόνο κατά του υπεύθυνου τρίτου. Εντούτοις, κατά την Axa Belgium, δεν έχει αποδειχθεί ότι ο ασφαλισμένος της ευθύνεται για το ατύχημα. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά συνέπεια σχετικά με το ακριβές περιεχόμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 85α του ΚΥΚ έννοιας του «υπεύθυνου τρίτου».
- 14 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, εν πάση περιπτώσει, η απόδοση της συντάξεως αναπηρίας την οποία κατέβαλε στην M. Corrazzini η Ένωση δεν μπορεί να ζητηθεί με αγωγή που ασκείται καθ' υποκατάσταση κατ' άρθρον 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, διότι η Ένωση, η οποία υποκαθίσταται στις αξιώσεις του θύματος, δεν μπορεί να έχει περισσότερες αξιώσεις από εκείνες που είχε το θύμα κατά του «υπεύθυνου τρίτου», βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Η δε σύνταξη αναπηρίας που χορηγήθηκε από την Ένωση στην M. Corrazzini δεν καλύπτεται από την υποχρέωση αποζημιώσεως την οποία υπέχει η Axa Belgium έναντι της M. Corrazzini από το άρθρο 29bis του νόμου της 21ης Νοεμβρίου 1989, δεδομένου ότι η ως άνω σύνταξη αναπηρίας είναι, βάσει της εθνικής νομολογίας, διακριτή και ανεξάρτητη από τη ζημία την οποία υπέστη η M. Corrazzini.
- 15 Αντιστρόφως, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η απόδοση της συντάξεως αναπηρίας την οποία έχει καταβάλει η Ένωση στην M. Corrazzini θα μπορούσε, καταρχήν, να ζητηθεί με αγωγή που θα ασκούσε ιδίω ονόματι κατ' άρθρο 85α, παράγραφος 4, του ΚΥΚ. Συναφώς, εκτιμά ότι τίποτε δεν εμποδίζει να χαρακτηριστεί η Ένωση, υπό την ιδιότητα του εργοδότη του θύματος, ως «έλκουσα δικαιώματα», κατά την έννοια του άρθρου 29bis του νόμου της 21ης Νοεμβρίου 1989. Πλην όμως το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν πληρούται η προϋπόθεση την οποία προβλέπει το ως άνω άρθρο, κατά την οποία η Ένωση πρέπει προσωπικώς να έχει υποστεί ζημία. Συναφώς, επισημαίνει ότι, μολονότι, κατά την εθνική νομολογία, οποιοσδήποτε οφείλει να προβεί σε πληρωμή βάσει υποχρεώσεως από σύμβαση, από τον νόμο ή από κανονιστική ρύθμιση, δύναται να ασκήσει αγωγή κατά του υπεύθυνου τρίτου, τέτοια δυνατότητα δεν υφίσταται όσον αφορά τις δαπάνες ή τις παροχές οι οποίες πρέπει, βάσει του περιεχομένου ή του πεδίου εφαρμογής της συμβάσεως, του νόμου ή της κανονιστικής ρυθμίσεως, να βαρύνουν οριστικώς εκείνον που ανέλαβε την υποχρέωση ή που οφείλει να την εκπληρώσει δυνάμει του νόμου ή της κανονιστικής ρυθμίσεως.
- 16 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το *tribunal de première instance francophone de Bruxelles* αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
 - «1) Ο όρος “υπεύθυνος τρίτος” του άρθρου 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης ή παραπέμπει στην έννοια που έχει ο όρος αυτός στο εθνικό δίκαιο;
 - 2) Στην περίπτωση κατά την οποία πρέπει να του αποδοθεί αυτοτελές περιεχόμενο, έχει την έννοια ότι καταλαμβάνει κάθε πρόσωπο στο οποίο μπορεί να αποδοθεί ο θάνατος, το ατύχημα ή η ασθένεια ή μόνο το πρόσωπο του οποίου η ευθύνη στοιχειοθετήθηκε λόγω του πταίσματος που διέπραξε;

- 3) Στην περίπτωση κατά την οποία ο όρος “υπεύθυνος τρίτος” παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο, επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης στον εθνικό δικαστή να δεχθεί την αγωγή την οποία καθ’ υποκατάσταση ασκεί η Ένωση όταν υπάλληλός της υπήρξε θύμα τροχαίου ατυχήματος στο οποίο εμπλέκεται όχημα η υπαιτιότητα του οποίου δεν αποδείχθηκε, στο μέτρο που το άρθρο 29α του νόμου της 21ης Νοεμβρίου 1989 προβλέπει αυτοδίκαιη αποζημίωση των ευάλωτων μετεχόντων στην κυκλοφορία από τους ασφαλιστές οι οποίοι καλύπτουν την ευθύνη του κυρίου, οδηγού ή κατόχου των αυτοκινήτων οχημάτων που εμπλέκονται στο ατύχημα, χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί υπαιτιότητα των τελευταίων;
- 4) Συνάγεται από το περιεχόμενο ή την οικονομία των διατάξεων του ΚΥΚ ότι οι πραγματοποιηθείσες από την Ένωση δαπάνες δυνάμει των άρθρων 73 και 78 του ΚΥΚ πρέπει να την επιβαρύνουν οριστικώς;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 17 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 85α του ΚΥΚ έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» πρέπει να ερμηνευθεί ως παραπέμπουσα στο εθνικό δίκαιο το οποίο έχει εφαρμογή επί της αιτίας του θανάτου, του ατυχήματος ή της ασθένειας, κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, ή αν η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο στην έννομη τάξη της Ένωσης.
- 18 Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85α του ΚΥΚ δεν έχει ως αντικείμενο την τροποποίηση των εθνικών κανόνων που εφαρμόζονται προκειμένου να κριθεί εάν και σε ποιο μέτρο πρέπει να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του τρίτου ο οποίος προκάλεσε τη ζημία. Το ζήτημα της ευθύνης του ως άνω τρίτου εξακολουθεί να διέπεται από τους κανόνες ουσιαστικού δικαίου τους οποίους οφείλει κανονικά να εφαρμόσει το εθνικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου προσέφυγε το θύμα, ήτοι, καταρχήν, από τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου επήλθε η ζημία (απόφαση *Clinique La Ramée και Winterthur*, C-397/02, EU:C:2004:502, σκέψη 17 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 19 Επομένως, το πρώτο ερώτημα δεν πρέπει να εκληφθεί ως αναφερόμενο στους κανόνες ουσιαστικού δικαίου που καθορίζουν εάν και σε ποιο μέτρο πρέπει να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του τρίτου ο οποίος προκάλεσε τη ζημία, εφόσον τέτοιου είδους κανόνες ανάγονται στο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο. Το ερώτημα αυτό αποβλέπει μάλλον στο να κριθεί αν η έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» περιέχει στοιχείο το οποίο συνεπάγεται περιορισμό της κατά το άρθρο 85α του ΚΥΚ υποκατάστασης με βάση τη διάκριση, την οποία πραγματοποιεί το εθνικό δίκαιο, μεταξύ δύο μηχανισμών αποζημιώσεως των θυμάτων ατυχημάτων, εκ των οποίων ο ένας διέπεται από την αρχή της υπαιτιότητας (υποκειμενική ευθύνη) και ο άλλος βασίζεται στην αντικειμενική ευθύνη, ή αν η έννοια αυτή πρέπει να τύχει αυτοτελούς και ενιαίας ερμηνείας στην έννομη τάξη της Ένωσης.
- 20 Ειδικότερα, δυνάμει του άρθρου 85α του ΚΥΚ, η Ένωση υποκαθίσταται μόνο στις αξιώσεις και στα ένδικα βοηθήματα που έχουν το θύμα ή οι εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα κατά του «υπεύθυνου τρίτου». Ως εκ τούτου, η ερμηνεία της ως άνω έννοιας σημαίνει ότι θα πρέπει να κριθεί αν η κατά το άρθρο 85α του ΚΥΚ υποκατάσταση έχει ενιαία έκταση σε ολόκληρη την Ένωση ή αν η έκταση αυτή εξαρτάται από την οριοθέτηση της ευθύνης βάσει κατηγοριών στην οποία προβαίνει το εθνικό δίκαιο.
- 21 Επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από τις απαιτήσεις τόσο της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχουν ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της εννοίας και του περιεχομένου τους πρέπει κανονικά να ερμηνεύονται κατά τρόπο

αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ένωση βάσει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού της επίμαχης ρυθμίσεως (αποφάσεις Deckmyn και Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, σκέψη 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και Modelo Continente Hipermercados, C-343/13, EU:C:2015:146, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 22 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ δεν προβαίνει σε τέτοια ρητή παραπομπή σε ό,τι αφορά την έννοια του «υπεύθυνου τρίτου».
- 23 Προκειμένου να κριθεί αν η εν λόγω έννοια πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο στην έννομη τάξη της Ένωσης, πρέπει, βάσει της νομολογίας που υπενθυμίζεται στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, να ληφθεί υπόψη το κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 85α του ΚΥΚ, δεδομένου ότι ο ΚΥΚ αποσκοπεί στη ρύθμιση των εννόμων σχέσεων μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των υπαλλήλων τους, θεσπίζοντας μια σειρά αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση Johannes, C-430/97, EU:C:1999:293, σκέψη 19).
- 24 Σύμφωνα με το άρθρο 1α του ΚΥΚ, οι υπάλληλοι δικαιούνται ίσης μεταχείρισης κατά την εφαρμογή του ΚΥΚ, πράγμα που σημαίνει ότι ο ΚΥΚ πρέπει να ερμηνεύεται καταρχήν κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ένωση.
- 25 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» βάσει της οποίας καθορίζεται η έκταση της κατά το άρθρο 85α του ΚΥΚ υποκατάστασεως πρέπει να τύχει ερμηνείας που να καθιστά δυνατή την ενιαία εφαρμογή της σε ολόκληρη την Ένωση.
- 26 Ειδικότερα, αν η υποκατάσταση, αναλόγως της ερμηνείας που θα έπρεπε να δοθεί στην έννοια του «υπεύθυνου τρίτου», εξαρτιόταν από τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα εθνικά δίκαια θα χαρακτήριζαν συγκρίσιμα συστήματα αποζημιώσεως ως διεπόμενα ή όχι από την αρχή της υπαιτιότητας, θα μπορούσε να δημιουργηθεί κατάσταση ανισότητας εις όφελος ορισμένων υπαλλήλων. Ενώ η Ένωση θα υποκαθίστατο στις αξιώσεις ενός υπαλλήλου αν το εθνικό δίκαιο χαρακτήριζε την ενοχή τρίτου έναντι του ως άνω υπαλλήλου ως αναγόμενη στην υποκειμενική ευθύνη, η υποκατάσταση αυτή θα αποκλειόταν αν η ίδια ενοχή προς αποζημίωση θύματος χαρακτηριζόταν από εθνικό δίκαιο ως διάφορη μορφή αποζημιώσεως. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα υφίστατο ο κίνδυνος οι υπάλληλοι στις αξιώσεις των οποίων δεν θα χωρούσε υποκατάσταση της Ένωσης να μπορούν να αποζημιωθούν δύο φορές για την ίδια ζημία, ενώ τούτο δεν θα ίσχυε ως προς τους υπαλλήλους στις αξιώσεις των οποίων θα υποκαθίστατο η Ένωση.
- 27 Ως εκ τούτου, αν η ερμηνεία της έννοιας του «υπεύθυνου τρίτου» προσανατολιζόταν βάσει των κατηγοριών τις οποίες προβλέπει το εθνικό δίκαιο, θα υπήρχε το ενδεχόμενο να μπορεί να υποκαθίσταται η Ένωση στις αξιώσεις ενός υπαλλήλου από ευθύνη που στοιχειοθετείται λόγω ζημιογόνου γεγονότος βάσει ενός εθνικού δικαίου αλλά όχι βάσει άλλου εθνικού δικαίου, πράγμα που θα δημιουργούσε ανισότητες κατά την εφαρμογή του ΚΥΚ εις όφελος ορισμένων υπαλλήλων, αναλόγως του εθνικού δικαίου που θα είχε εφαρμογή.
- 28 Εξ αυτού συνάγεται ότι η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ έννοια του «υπεύθυνου τρίτου», πρέπει, προκειμένου να καθοριστεί η έκταση της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή υποκατάστασεως, να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο στην έννομη τάξη της Ένωσης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 29 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η κατά το άρθρο 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ έννοια του «υπεύθυνου τρίτου», αφορά αποκλειστικώς τον τρίτο ο οποίος υποχρεούται σε ανόρθωση της ζημίας την οποία αυτός προκάλεσε στον υπάλληλο λόγω του

πταίσματος που διέπραξε και εκ του οποίου προήλθε η ζημία ή κάθε πρόσωπο, περιλαμβανομένων των ασφαλιστών, το οποίο υποχρεούται, βάσει του εθνικού δικαίου, να ανορθώσει τη ζημία την οποία υπέστη το θύμα ή οι εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα.

- 30 Σε ό,τι αφορά, καταρχάς, το γράμμα του άρθρου 85α του ΚΥΚ, ενδεικτικώς επισημαίνεται ότι ενώ η απόδοσή του στη γερμανική γλώσσα κάνει ρητή αναφορά στην έννοια της υπαιτιότητας χρησιμοποιώντας τη διατύπωση «auf das Verschulden eines Dritten», η απόδοση στην αγγλική γλώσσα χρησιμοποιεί την περισσότερο ουδέτερη διατύπωση «που προκαλείται από τρίτο» («caused by a third party»). Άλλες γλωσσικές αποδόσεις, όπως είναι η απόδοση στην ισπανική («imputable a un tercero»), στη γαλλική («imputable à un tiers»), στην ιταλική («imputabile a un terzo»), στην ολλανδική («aan een derde is te wijten») στην πορτογαλική («imputável a um terceiro»), αναφέρονται στην έννοια της αποδόσεως ευθύνης χωρίς να κάνουν αναφορά στην έννοια της υπαιτιότητας.
- 31 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διατύπωση που χρησιμοποιείται σε μία από τις γλωσσικές αποδόσεις διατάξεως του δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να αποτελεί τη μοναδική βάση για την ερμηνεία της διατάξεως αυτής ούτε μπορεί να της αναγνωρισθεί υπεροχή έναντι των λοιπών γλωσσικών αποδόσεων. Ειδικότερα, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο λαμβανομένων υπόψη των αποδόσεών τους σε όλες τις γλώσσες της. Σε περίπτωση αποκλίσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων μιας πράξεως του δικαίου της Ένωσης, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της ρυθμίσεως της οποίας αυτή αποτελεί στοιχείο (απόφαση *Léger*, C-528/13, EU:C:2015:288, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Εξ αυτού συνάγεται ότι, δεδομένων των αποκλίσεων που διαπιστώθηκαν στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων του άρθρου 85α του ΚΥΚ, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνευθεί ιδίως βάσει του σκοπού της.
- 33 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι σκοπός του προβλεπόμενου στο άρθρο 85α του ΚΥΚ δικαιώματος υποκαταστάσεως της Ένωσης είναι να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να αποζημιωθεί ένας υπάλληλος δύο φορές για την ίδια ζημία. Εφόσον η ζημία την οποία υπέστη ο υπάλληλος συνεπάγεται υποχρέωση της Ένωσης να του καταβάλει παροχές προβλεπόμενες από τον ΚΥΚ, ο κίνδυνος μιας τέτοιας σωρεύσεως μπορεί να αποσοβηθεί μόνον σε περίπτωση που ο υπάλληλος στερηθεί, προς όφελος της Ένωσης, τα δικαιώματά του έναντι του υπεύθυνου τρίτου από της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις *Royale belge*, C-333/90, EU:C:1992:94, σκέψη 9 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και *Lucaccioni* κατά Επιτροπής, C-257/98 P, EU:C:1999:402, σκέψη 20).
- 34 Ο σκοπός αυτός δύναται να επιτευχθεί πλήρως μόνον εφόσον η κατά το εν λόγω άρθρο υποκατάσταση καλύπτει τα συστήματα αποζημιώσεως θυμάτων ατυχημάτων, ανεξαρτήτως του αν θεωρούνται από το οικείο εθνικό δίκαιο ως συστήματα τα οποία βασίζονται στην υποκειμενική ευθύνη ή ως άλλη μορφή ενοχής προς αποζημίωση, και μάλιστα ακόμη και όταν προβλέπουν, όπως η επίδικη στην κύρια δίκη νομοθεσία, ότι ένας τρίτος υποχρεούται σε ανόρθωση ζημίας ανεξαρτήτως πταίσματος.
- 35 Επομένως, δεδομένου του σκοπού της κατά το άρθρο 85α του ΚΥΚ υποκαταστάσεως, η έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο ευρύ και να μην περιορισθεί μόνο στην υποκειμενική ευθύνη.
- 36 Ως εκ τούτου, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η κατά το άρθρο 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ έννοια του «υπεύθυνου τρίτου», εμπερικλείει κάθε πρόσωπο, περιλαμβανομένων των ασφαλιστών, το οποίο υποχρεούται, βάσει του εθνικού δικαίου, να ανορθώσει τη ζημία την οποία υπέστη το θύμα ή οι εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 37 Δεδομένων των απαντήσεων που δόθηκαν στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

- 38 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν ο ΚΥΚ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο αγωγής που ασκείται ιδίω ονόματι δυνάμει του άρθρου 85α, παράγραφος 4, του ΚΥΚ, οι παροχές στις οποίες υποχρεούται να προβεί η Ένωση δυνάμει, αφενός, του άρθρου 73 του ΚΥΚ, για την κάλυψη των κινδύνων ασθένειας και ατυχήματος, και, αφετέρου, του άρθρου 78 του ΚΥΚ, για την καταβολή συντάξεως αναπηρίας, πρέπει να βαρύνουν οριστικώς την Ένωση.
- 39 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, δεδομένου ότι η σύνταξη αναπηρίας δεν συνιστά, κατά την εθνική νομολογία, βλάβη για το θύμα του επίμαχου στην κύρια δίκη ατυχήματος, είναι διακριτή και ανεξάρτητη από τη ζημία την οποία αυτό υπέστη. Η υποχρέωση όμως της Ένωσης να προβεί σε παροχές υπέρ του θύματος δυνάμει των άρθρων 73 και 78 του ΚΥΚ θα μπορούσε να στοιχειοθετήσει ίδια βλάβη της Ένωσης.
- 40 Ειδικότερα, κατά το αιτούν δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της προμνησθείσας στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως εθνικής νομολογίας, μια τέτοια δυνατότητα θα αποκλειόταν αν η επίμαχη παροχή έπρεπε, βάσει της εφαρμοστέας νομοθεσίας, να βαρύνει οριστικώς την Ένωση.
- 41 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι η ίδια βλάβη την οποία υπέστη η Ένωση ανάγεται στην υποχρέωση την οποία υπέχει να καταβάλει στο θύμα παροχές δυνάμει των άρθρων 73 και 78 του ΚΥΚ, και ως εκ τούτου απορρέει, σε ό,τι αφορά την Ένωση, από υποχρέωση βάσει του ΚΥΚ.
- 42 Σε ό,τι αφορά το ζήτημα αν οι παροχές των άρθρων 73 και 78 του ΚΥΚ πρέπει να βαρύνουν οριστικώς την Ένωση, επισημαίνεται, αφενός, ότι το άρθρο 85α, παράγραφος 4, του ΚΥΚ προβλέπει ρητώς ότι η Ένωση δεν έχει μόνο τη δυνατότητα να επικαλεσθεί μέσω της κατ' άρθρο 85α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ υποκαταστάσεως τις ζημίες τις οποίες υπέστησαν οι υπάλληλοί της, αλλά δύναται επίσης να ασκήσει αγωγή ιδίω ονόματι προς ανόρθωση δικής της ζημίας, μεταξύ άλλων λόγω των παροχών στις οποίες υποχρεούται να προβεί κατ' εφαρμογήν του ΚΥΚ.
- 43 Αφετέρου, καίτοι η φύση της επίμαχης στην κύρια δίκη συντάξεως αναπηρίας ανάγεται στο ιδιαίτερο καθεστώς της διεπόμενης από τον ΚΥΚ σχέσεως μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, εντούτοις δεν απαιτείται, προκειμένου να γίνει σεβαστή η ιδιαιτερότητα αυτή, οι παροχές συντάξεως αναπηρίας να βαρύνουν οριστικώς την Ένωση.
- 44 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο ΚΥΚ δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο αγωγής που ασκείται ιδίω ονόματι δυνάμει του άρθρου 85α, παράγραφος 4, του ΚΥΚ, οι παροχές στις οποίες υποχρεούται να προβεί η Ένωση δυνάμει, αφενός, του άρθρου 73 του ΚΥΚ, για την κάλυψη των κινδύνων ασθένειας και ατυχήματος, και, αφετέρου, του άρθρου 78 του ΚΥΚ, για την καταβολή συντάξεως αναπηρίας, πρέπει να βαρύνουν οριστικώς την Ένωση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Η έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 85α, παράγραφος 1, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχει θεσπιστεί από τον κανονισμό (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) 259/68 του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 1968, περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περί θεσπίσεως ειδικών μέτρων προσωρινώς εφαρμοστέων στους υπαλλήλους της Επιτροπής, όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό (ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ) 781/98 του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο στην έννομη τάξη της Ένωσης.
- 2) Η έννοια του «υπεύθυνου τρίτου» η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 85α, παράγραφος 1, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχει θεσπιστεί από τον κανονισμό 259/68, όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό 781/98, εμπερικλείει κάθε πρόσωπο, περιλαμβανομένων των ασφαλιστών, το οποίο υποχρεούται, βάσει του εθνικού δικαίου, να ανορθώσει τη ζημία την οποία υπέστη το θύμα ή οι εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα.

Ο Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχει θεσπιστεί από τον κανονισμό 259/68, όπως έχει τροποποιηθεί από τον κανονισμό 781/98, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στο πλαίσιο αγωγής που ασκείται ιδίω ονόματι δυνάμει του άρθρου 85α, παράγραφος 4, του ΚΥΚ, οι παροχές στις οποίες υποχρεούται να προβεί η Ένωση δυνάμει, αφενός, του άρθρου 73 του ΚΥΚ, για την κάλυψη των κινδύνων ασθένειας και ατυχήματος, και, αφετέρου, του άρθρου 78 του ΚΥΚ, για την καταβολή συντάξεως αναπηρίας, πρέπει να βαρύνουν οριστικώς την Ένωση.

(υπογραφές)